

Rapport fra seminaret Biblioteket - en port til det danske samfund. Seminar og workshops.

Konsulenter for biblioteksbetjening af etniske minoriteter afholdt seminar på Comwell i Kolding d. 4. og 5. februar 2004.

Seminaret blev støttet økonomisk af Integrationsministeriet og udsprang af biblioteksstyrelsen integrationskampagne: *Biblioteket - en port til det danske samfund*.

RAPPORT FRA SEMINARET BIBLIOTEKET - EN PORT TIL DET DANSKE SAMFUND. SEMINAR OG WORKSHOPS.	1
KORT REFERAT	8
TALE VED FOLKETINGSMEDLEM IRENE SIMONSEN, VENSTRE (REFERAT)	11
TALE VED DIREKTØR JENS THORHAUGE, BIBLIOTEKSSTYRELSEN	12
TALE VED DIREKTØR SVEND LARSEN, STATSIBLIOTEKET (REFERAT)	13
FOLKEBIBLIOTEKET SOM FRIUM FOR INTEGRATION VED MANU SAREEN	14
FOREDRAG OM JENTEGRUPPA	17
AKTIVITETSNUMMET - FRIRUM FOR PIGER I VOLLMOSE V. JAKLIN TAOUFIK	20
ALLE HAR EN ROLLE AT SPILLE	22
RELEVANS FOR OG ENGAGEMENT HOS MÅLGRUPPEN: MARKEDSFØRING AF NUTIDENS BIBLIOTEK	26
AMNEH HAWWA'S PRÆSENTATION OG INDLÆG D. 5.2.04	30

BRUGERREPRÆSENTANT ISAK KORN	31
OPLÆG VED RIE GRÆSBORG OG MARIANNE ELLERT.	32
OPLÆG TIL TEMAET: NETVÆRKSdannelse internt blandt etniske minoriteter.	33
DE DANSKE I DET FREMMEDE	36

KONSULENTER
FOR BIBLIOTEKSBETJENING
AF ETNISKE MINORITETER

Program

Biblioteket – en port til det danske samfund

Seminar og workshops

d. 4. og 5. februar 2004

på Hotel Comwell, Skovbrynet 1, Kolding

Pris pr. person for 2 dage (inkl. enkeltværelse og helpension): 970 kr.

Kontaktperson: Irene Tougaard, Statsbiblioteket, it@statsbiblioteket.dk

På gensyn i Kolding

KONSULENTER
FOR BIBLIOTEKSBETJENING
AF ETNISKE MINORITETER

Program

4. februar 2004

- Kl. 10:00 – 10:05 Velkomst ved Områdeleder Lone Knakkegaard, Statsbiblioteket
Kl. 10:05 – 10:20 Tale ved Direktør Jens Thorhauge, Biblioteksstyrelsen
Kl. 10:20 – 10:40 Tale ved Integrationsminister Bertel Haarder
Kl. 10:40 – 10:50 Tale ved Direktør Svend Larsen, Statsbiblioteket
Kl. 10:50 – 11:00 Kaffepause

Folkebiblioteket som frirum for integration – vejen til medborgerskab

Kl. 11:00 *Introduktion* ved Stadsbibliotekar Marianne Olsen, Greve

Kl. 11:00 – 11:45 *Folkebiblioteket som frirum for integration – vejen til medborgerskab gennem dialog, inspiration, fordybelse, involvering, dannelse, rettigheder og pligter* ved Etnisk konsulent og forfatter Manu Sareen

Kl. 11:45 – 12:30 *Et medborgerskab for alle* ved Professor og dr. scient. pol. Lise Togeby
- Om etniske minoriteters involvering og deltagelse i det politiske og kulturelle liv

Kl. 12.30 – 13:30 Frokost

Succeshistorier/erfaringspræsentation/international inspiration + best practise

Kl. 13.30 *Introduktion* ved Udviklingschef Jytte Christensen, Odense

Kl. 13:30 – 14:00 *Folkebibliotekernes rolle og muligheder i multikulturelle samfund. Best practise på 4 kontinenter.* ved Stadsbibliotekar Jens Ingeman Larsen, Herning Centralbibliotek

Kl. 14:00 – 14:30 Bogbus og bogbil - målrettet biblioteksbetjening af etniske minoriteter. *Bogbussen i Løget, Vejle* ved Bibliotekar Lillan Grützmeier og *Bogbuschauffør Poul Erik Olesen* *Bogbilen på sprogskole i Juelsminde* ved Bibliotekar Marianne Bundgård.

Kl. 14:30 – 15:00 Pigegrupper på biblioteket *"Jentegruppen"* ved Bibliotekar og projektleder Marit Hallen, Deichmanske bibliotek, Torshov filial, Norge

"Aktivitetsrummet" – frirum for piger i Vollsmose ved Kulturbrobygger og projektleder Jaklin Taoufik, Odense Centralbibliotek, Vollsmose Bibliotek.

Kl. 15:00 – 15.30 Kaffepause

Samarbejde med andre sektorer og organisationer.

Kl. 15:30 – 15:50 *Træd nye stier – alternativ biblioteksbetjening Rødovre Syd*
Ved Bibliotekar Birte Lynghøj fra Rødovre

Kl. 15:50 – 16:10 *Ingen integration uden kontakt*
ved Bibliotekar Stig Seidenfaden, Skive Bibliotek
- *Biblioteket som udfarende kraft i den lokale integration. Mødet mellem mennesker funderet i bred netværksdannelse*

Kl. 16:10 – 16:30 *Folkeoplysningen som samarbejdspartner*
ved Koordinator Anja Ruhe, Viborg Musikhal
- *I begrebet "folkeoplysning" ligger der i dag store udfordringer i forbindelse med integration af nye danske medborgere. Kan folkeoplysningsforbund og biblioteker i samarbejde løfte en opgave her?*

Kl. 16:30 – 17:10 Sprogstimulering
Sprogstimulering og eventyrfortælling
ved Bibliotekar Beth Frederiksen, Hvidovre bibliotekerne.
Om projektet SprogKufferten – et tilbud til førskolebørn i Vordingborg Kommune
ved Souschef Birthe Helth, Vordingborg bibliotek.

Kl. 17:10 – 17:30 *Børnebiblioteket i Kulturhuset i Randers – et godt sted at være!*
ved Bibliotekar Dorte Meyer Andreassen, Randersegnens Biblioteker.
- *Gennem målrettet indsats har man fået et børnebibliotek, hvor alle har lyst til at komme, uanset skostørrelse og hårfarve.*

Kl. 17:30 – 17:45 *Afrunding og opsamling* ved Udviklingschef Jytte Christensen, Odense Centralbibliotek

Kl. 19:30 – 20:30 Middag

Kl. 21:00 *Oplæg til aftenens underholdning* ved Kulturchef Lars Munkøe, Viborg Centralbibliotek

Kl. 21:00 – 22:00: *"Mentalt kurbad"* ved Filosof John Engelbrecht

Program

5. februar 2004

4 regionale workshops

Aktiv brugerinddragelse

Kl. 9:00 – 10:00 *Relevans for målgruppen – målgruppens engagement: Uundværlige elementer i markedsføring* Ved Konsulent Ulla de Stricker
Erfaring viser, at det er umuligt at markedsføre en vare eller ydelse, der ikke opfattes som relevant af målgruppen. Derfor er det nødvendigt for bibliotekerne at opbygge en detaljeret forståelse for "den daglige virkelighed" inden for målgruppen. Med sådan en indsigt er der større chancer for at formulere ydelser og kommunikationer, der rammer plet mht. til målgruppens behov og interesser.

Kl. 10:00 – 11:00 Deltagelse af to brugerrepræsentanter.

Kl. 11:00 – 11:15 Kaffepause

Kl. 11:15 – 11:30 *Fra ide til ansøgning* ved Udviklingschef John Nørskov Hansen, Gentofte Hovedbibliotek

Kl. 11:30 – 12:30 Start på de regionale workshops ved de 4 etniske konsulenter:

Konsulenterne vil med udgangspunkt i konkrete projektidéer lægge op til debat om behov, idéudveksling, samarbejde på tværs af biblioteker og netværk samt projektformulering.

Idéerne vil blive præsenteret i samtlige netværk.

Netværk 1 ved Etnisk konsulent Marianne Ellert:

Medarbejder fra Dansk Flygtningehjælp: "Lån et menneske": Database over personer der gerne vil stille sig til rådighed for unge med anden etnisk baggrund i.f.m. guiding mod uddannelse eller job. F.eks. Lån en murer!

Netværk 2 ved Etnisk konsulent Berit Sandholdt Jacobsen:

Netværksdannelse internt blandt etniske minoriteter

- netværk af kvinder, hvor fokus vil være formidling af relevant samfundsviden og forståelse ved at igangsætte lokale aktiviteter for børn og mødre
- netværk af ældre i samarbejde med Ældre Sagen og Dansk Flygtningehjælp.

Netværk 3 ved Etnisk konsulent Bente Weisbjerg:

Georgios Skouros, Læringscenter, Vollsmose Bibliotek: "Find Ud(dannelse) af det": Uddannelsesvejledning af unge nydanskere med udgangspunkt i biblioteket som læringssted. Et projekt på tværs af forvaltninger og faggrupper i Vollsmose.

Netværk 4 ved Etnisk konsulent Gitte Fangel:

Biblioteket som formidler af indsigt i det danske samfund samt parthaver i opbygning af aktivt medborgerskab i forhold til nye borgere.

Kl. 12:30 – 13:30 Frokost

Kl. 13:30 – 15:30 Regionale workshops (fortsat)

Kl. 15:30 – 16:00 *Afslutning og opsummering* ved Områdeleder Lone Knakkegaard, Statsbiblioteket.

Kort referat

Integration har altid været en biblioteksopgave

'Pointen er at bibliotekernes gamle værdigrundlag er tilstrækkeligt til at arbejde med integration, selv om det tidligere var en social og demografisk integration', sagde Statsbibliotekets direktør, Svend Larsen, på seminaret Biblioteket – en port til det danske samfund. Seminarets politiske hovedtaler, Irene Simonsen, venstremedlem af Folketingets integrationsudvalg gav udtryk for det samme: 'Bibliotekerne formidler viden og indsigt. Det er noget af det vigtigste i forhold til integration'.

Ligeværdighed, læring og livslyst

Med de ord opsummerede stadsbibliotekar Marianne Olsen fra Greve Bibliotek sit indtryk fra ovenstående seminar. For planlægningen af det to dage lange seminar den 4. og 5. februar i Kolding stod primært de fire etniske konsulenter. De havde sammensat et omfattende og velkomponeret program, der havde tiltrukket omkring 130 deltagere fra mere end 50 biblioteker.

Husk dialogen med politikerne

Jens Thorhauge, Biblioteksstyrelsens direktør, mindede om, at ikke alle nødvendigvis er enige i, hvor langt bibliotekerne skal gå i deres integrationsindsats. Han henviste til en diskussion i Biblioteksstyrelsens politisk rådgivende udvalg i forbindelse med drøftelsen af de 3 mio. kr, der i Udviklingspuljen er afsat til at understøtte kampagnen. En borgmester stillede sig uforstående og mente, at dette var en arbejdsmarkedssag. Men en anden politiker gjorde så overbevisende rede for bibliotekets indsats i sin hjemby, at den skeptiske borgmester skiftede mening. Det er en vigtig del af processen at tage den dialog.

Det var Svend Larsen enig i. Han fokuserede på bibliotekernes politisk foresatte. Vi skal huske dialogen, så vi bruger ordene ens. Vi skal have styr på mål og midler i forhold til integration og være mere opmærksomme på, hvordan vi begrundet vores aktiviteter. I forbindelse med statsbibliotekets seneste kontraktforhandlinger med Kulturministeriet undrede ministeren sig fx over, at bibliotekerne skulle stille materiale til rådighed på indvandrernes egne sprog, men endte med at acceptere det som et middel til integration.

Bibliotekaren går ud af biblioteket – ud i verden, hvor indvandrerne er

Med disse ord illustrerede Jens Thorhauge essensen i det ønske om modelskifte i biblioteksbetjeningen, som både ligger til grund både for projektet med de etniske konsulenter og den aktuelle kampagne. Han understregede, at hensigten med kampagnen -ud over at eksperimentere med modeller og indhøste flere erfaringer med en offensiv dialog og læring - også er at sikre at flere biblioteker kommer på banen med tilbud.

Et politisk kærligt indspark

Irene Simonsen provokerede deltagerne blidt med en påstand om, at biblioteket står med en nem opgave, fordi folk kommer der frivilligt. Den slags brugere er nemme at integrere. Hun så det dog som en styrke, at bibliotekerne har kontakt til de integrationsparate flygtninge og indvandrere: 'I som biblioteker er med til at styrke den vidensparate del af de nye borgere, som kan blive rollemodeller og tage et ansvar. Vi politikere ønsker ikke et A og et B hold'. Irene Simonsens provokation kom ikke til at stå uimodsagt fra seminardeltagerne, der mindede om, at bibliotekerne ikke selv vælger deres brugere, hvilket også kommer til udtryk i nogle af de uroproblemer som en del biblioteker oplever.

Uroproblemer

Netop som tidligere uromedarbejder på et bibliotek i København fremhævede Manu Sareen, at man skal sørge for at have en arbejdsplads, hvor man selv kan holde ud at være. Det er vigtigt, at der blandt personalet er en konsensus omkring de urolige unge. Personalet skal signalere det samme, og det skal meldes tydeligt og konsekvent ud.

Manu Sareen kom med forslag til, hvad bibliotekerne kan gøre for at inkludere de urolige unge. Selv havde han som uromedarbejder haft et helt lille korps af frivillige, der hjalp til med specifikke opgaver. Biblioteket kan også formalisere samarbejdet med den sociale sektor, skoler og SSP, og de skal naturligvis samarbejde med integrationsrådene i kommunerne og med forældrene til de unge. Eventuelt kan man invitere tv-stationer ud på bibliotekerne. Men det koster jo alt sammen penge. Politisk set skulle bevillingerne måske også tildeles ud fra en indsats for social ansvarlighed.

På biblioteket er det uforpligtende at komme

'Det skal man tage alvorligt', sagde Manu Sareen. Drengene kommer fordi de er trætte af professionelle fagfolk og pædagoger. Han gav eksempler på, at for ham og andre børn - både piger og drenge - fra etniske hjem havde mødet med biblioteket spillet en vigtig rolle. Der kan man finde oplysninger både om sin egen kulturelle baggrund og om de emner, som der ikke bliver talt så meget om derhjemme, fx sex. Mange muslimske elever kommer fra lukkede hjem. For dem er der en guldgrube af oplysninger at finde på biblioteket. Mangfoldigheden af litteratur er større i den danske kultur end i deres egen. Mange unge etniske har ikke ro til at læse lektier. De store familier befordrer det ikke, og forældrene har ikke tradition for at hjælpe med lektierne. Her kan bibliotekerne hjælpe. Lektiecafeer er gode initiativer.

Politisk integration

Professor Lise Tøgeby oplyste, at de etniske minoriteter deltager overraskende meget i det politiske liv. Den politiske integration ser ud til at være lykkedes bedre i Danmark end i de lande, som vi sammenligner os med. Minoriteterne har en god repræsentation i danske kommunalbestyrelser, og chancerne for at opnå valg er størst, hvis man opstiller for et stort parti som venstre eller socialdemokratiet. Den politiske deltagelse stiger, hvis man er velintegreret i det danske, men også det etniske samfund. Det er ofte brobyggere, som tolke, lærere og integrationsmedarbejdere, der vælges som politikere.

Der er en bedre politisk deltagelse i Danmark end fx i Sverige. Forklaringen ligger i nogle lovdetaljer, der med forholdstalsvalg og mulighed for at stemme personligt i kombination med

listestemmer fungerer som det mest integrerende element i det danske samfund for øjeblikket. Hvordan vi opbygger vores organisationer, er derfor af afgørende betydning for, hvordan integrationen lykkes.

Markedsføring handler om relevans for og engagement hos målgruppen

Ulla de Stricker, bibliotekar og privat konsulent fra Canada, talte om markedsføring. Hendes overordnede budskab var, at man skal tage den tid der er nødvendig – ca. 30 pct. af arbejdstiden! Tiden må tages fra andre opgaver, så glem alt om den bibliotekariske perfektionisme.

Markedsføring kan ske på to fronter: direkte over for målgrupperne og i samarbejde med allierede instanser der har kontakt med målgrupperne. Vi skal selv kunne tilbyde vores samarbejdspartnere noget, og i øvrigt gør det måske ikke så meget, hvem der tilbyder hvad. Det skal bare koordineres, så man kan undgå 'dobbelatudvikling'. Traditionel markedsføring har ringe virkning, fx virker busreklamer ikke for bibliotekernes tilbud. Bibliotekerne har ikke et ensartet 'marked' og skal huske, at de ikke kan gøre alt for alle. De er kommet langt med kvaliteten af deres ydelser, men det har vist sig at være en stor opgave at konkurrere med samfundets mange andre tilbud. Det drejer sig derfor om at skabe en oplevelse af relevans hos målgrupperne. Værdi er kun noget målgruppen kan definere, og information har kun værdi i det øjeblik målgruppen kan bruge den.

Bibliotekerne må i deres ydelser komme ud over komfort-zonen inden for bibliotekets egne vægge. Vi skal ud og have fat i målgruppens meningsdannere og huske at opinionsledere ikke altid er de samme som de officielle ledere. Vi skal foretage en analyse af, hvad vi ved, og gentage den igen og igen, da samfundet ændrer sig meget hurtigt. Vi har brug for bibliotekarer, der har lyst til at fare ud og blande sig. Markedsføring foregår dag ud og dag ind – hele tiden, man bliver aldrig færdig. Hvis vi som bibliotekarer kan formalisere vores uformelle netværk, kan vi nå meget langt.

I forhold til kunsten 'at blande sig' pegede Ulla de Stricker på model, hvor en medarbejder deltager fx i en udvalgt målgruppes aktiviteter og derefter proaktivt kan tilbyde relevante ydelser. Modellen indebærer at biblioteksmedarbejderen for at opnå respekt og tiltro regelmæssigt må bevise bibliotekets relevans i stedet for bare at fortælle om den.

Successhistorier

Men seminaret bød ikke kun på politiske og teoretiske betragtninger. Der blev med udviklingschef Jytte Christensens ord præsenteret en kvikstep gennem Danmark med forskellige partnere – en præsentation af bibliotekernes mange gode integrationsinitiativer. Desværre er der ikke spalteplass til at komme nærmere ind på variationen i dem, men mange er beskrevet i eksempelsamlingen Biblioteket – en port til integration. Den kan læses og downloades fra Biblioteksstyrelsens hjemmeside www.bs.dk og på de etniske konsulenter's hjemmeside www.indvandrerbiblioteket.dk/konsulenter. Det samme kan en mere udtømmende og retfærdig omtale af alle seminarets indlæg – inklusive international erfaring på området.

Jytte Christensen sammenfattede indtrykkene fra den første seminardag med at slå fast: Ingen projekter uden ildsjæle med engagement og mod, og ingen implementering af projekter uden ledelse, mod og prioritering. Ingen integration uden netværk og kontakt med brugerne. Det er formidling og respekten for individet, der gør forskellen.

På seminarets anden dag kom der mange ideer til nye projekter ud af fire workshops, hvor deltagerne var delt op efter regionalt tilhørsforhold. Men det er begyndelsen på en ny og helt anden historie.

Biblioteket – en port til det danske samfund

Seminar og workshops
den 4. – 5. februar 2004

Tale ved folketingsmedlem Irene Simonsen, Venstre (referat)

Som politikere må vi være troværdige i vores udmeldinger. Integration lykkes ikke overnight. De hidtidige initiativer rykker ikke, og der kommer derfor et nyt regeringsoplæg hen over sommeren. Vi laver en 10-årsplan, for integration tager som sagt tid. Det tager også tid at ændre på myter og fordomme. Bibliotekerne er oplagte i integrationsindsatsen, for de formidler viden og indsigt. Det er noget af det vigtigste i forhold til integration.

Irene Simonsen provokerede bevidst deltagerne lidt med en påstand om, at biblioteket står med en nem opgave, fordi folk kommer der frivilligt. Den gruppe brugere er nem at integrere. Hun så det dog som en styrke, at bibliotekerne har kontakt til de integrationsparate flygtninge og indvandrere: 'I som biblioteker er med til at styrke den vidensparate del af de nye borgere, som kan blive rollemodeller og tage et ansvar. Vi politikere ønsker ikke et A og et B hold'. Det skal I også fokusere på. De, der kommer med en dårlig uddannelse, ofte fra landbrugsdistrikterne bliver i mødet med storbykulturen bange. De stiller sig langt ud på sidelinjen i forargelse og vrede. Der er lige så mange myter og fordomme fra den side som fra danskernes side.

Jeg kender en tyrkisk kvinde, der kommer fra en traditionel højslettekultur. Hun har været tvangsgift, men er nu dansk gift og står med et ben i begge lejre. Hun kæmper stadig en kamp på dialogbasis. Hun har to børn fra første ægteskab. Hendes forældre og tre brødre vil ikke se hende og tillader ingen kontakt til børnene, der er velintegrerede i det danske samfund. Hendes datter på 20, der som sagt ellers har været velintegreret, er langsomt ved at blive trukket tilbage til den gamle tyrkiske kultur. Min bekendt arbejder dagligt på at få en dialog med sin familie og få dem til at acceptere, at hun nu er dansk gift og har nogle andre leveregler. Hun har brug for hjælp til, at vi lytter, at hun kan læse af og få viden. Hvis der ikke er nogen frivillige netværk omkring hende, bliver det meget sværere for hende. Derfor er det vigtigt, at de frivillige initiativer eksisterer

Og så skal vi i øvrigt huske at holde projekterne på jorden. Jeg er selv bestyrelsesmedlem af Røde Kors, og på et tidspunkt skulle der laves et frivilligt netværk. Det første punkt, der var vigtigt, var at besøgsvennerne skulle kende Genevekonventionen! Så endnu en gang: hold projekterne på jorden. God vind.

Irene Simonsens provokation kom ikke til at stå uimodsagt fra seminardeltagerne, der mindede om, at bibliotekerne ikke selv vælger sine brugere, hvilket også kommer til udtryk i nogle af de uroproblemer som en del biblioteker oplever.

Tale ved direktør Jens Thorhauge, Biblioteksstyrelsen

Velkommen. Det er dejligt, at mere end 50 biblioteker er repræsenteret og at der er nye folk på banen. Ja, det er måske en taknemmelig opgave at arbejde med integration i bibliotekerne. Men vi arbejder jo med et modelskifte, hvor bibliotekaren går ud af biblioteket – ud i verden, hvor indvandrerne er. Det drejer sig fx om at arbejde med analfabetiske kvinder fra Somalia, som Århus har gjort. Gerne mere af det. Vi har et indvandrerbibliotek, der i årenes løb har undergået ændringer, fra gæstearbejdersamlingen til at blive et vigtigt kulturtilbud. Med FINFO er der sket et skred i og med, at biblioteket tænker brugerorienteret.

Rapporten *Frirum til integration* viser, at indvandrerne bruger bibliotekerne. Derfor blev de etniske konsulenter sat i værk. Biblioteksstyrelsen ville gerne hjælpe til med nye ydelser. Vi vil to ting: se flere nye modeller, flere erfaringer med, hvordan man kan få en offensiv dialog og læring samt sikre at flere biblioteker kommer på banen, at flere ændrer deres normale tilbud til at være mere offensive. Til informationsarbejde i forbindelse med det har vi en lille symbolsk pulje, der kan bruges til fx aktiviteter på nettet eller til en folder. Signalet med puljen er vigtig snarere end beløbet. Da vi i Biblioteksstyrelsens politisk rådgivende udvalg drøftede de 3 mio., der i Udviklingspuljen er afsat til dette indsatsområde, var der en borgmester, der stillede sig uforstående. Dette er en arbejdsmarkedssag, mente han. Men en anden politiker, Jørgen Lund fra Odense, gjorde overbevisende rede for, hvad biblioteket i Odense havde gjort. Det fik vores skeptiske borgmester til at skifte mening. Det er en vigtig del af processen at tage den dialog.

Inspirationskataloget, der er samlet i forbindelse med dette seminar giver 15 eksempler, gode eksempler på integrationsprojekter, fx aktivitetsrummet for unge piger i Vollsmose – en overbevisende succes. Det er også jobhjørnet i Gellerup. Det er utrolig vigtigt, at målgruppen er bekendt med uddannelsessystemet. Streetwalking er et spændende eksempel: bibliotekaren er gået ud og er tolk i forvaltningen. Jeg kunne nævne også studiekredsen for somaliske forældre og tiltagene omkring sprogstimulering. Men disse opgaver er ikke lette. Det viser eksemplerne om uroproblemer, som der ikke lige er en fiks løsning på. Der er også projekter om, hvordan man udnytter bogbussen på sprogskolen. Listen fortjener at blive længere. Der er planer om at udgive et nummer af Råd og Vink om dette område.

Husk puljen på 3 mio til ansøgning 1. marts. Den lille pulje på 200.000 til informationsaktiviteter er nærmest en præmie. Der er en tendens til, at de store biblioteker først kommer i gang med projekter på disse områder. Men der er også behov for andre. Lad os forestille os, at der er uforstående politikere. De statistiske kendsgerninger er skrækindjagende. Et flertal af de etniske minoriteter er uden arbejde og uddannelse. Trefjerdedele af unge tyrkere får ingen uddannelse. Trefjerdedele af tyrkiske ægtepar er på overførselsindkomst. Vi har i bibliotekerne et ansvar. Bibliotekerne har vist vejen. Held og lykke fremover.

Tale ved direktør Svend Larsen, Statsbiblioteket (referat)

Pointen er at bibliotekernes gamle værdigrundlag er tilstrækkeligt til at arbejde med integration, selv om det tidligere var en social og demografisk integration. Ligesom Jens Thorhauge understregede Svend Larsen i øvrigt vigtigheden af dialog og koncentrerede sig især om bibliotekernes politisk foresatte. Vi skal bruge ordene ens og være klar på mål og midler, samt hvilke midler vi bruger til integration.

I forbindelse med statsbibliotekets sidste kontraktforhandlinger med Kulturministeriet undrede ministeren sig over, at bibliotekerne skulle stille materiale til rådighed på indvandrernes sprog, men endte med at acceptere det som et middel til integration. På bibliotekerne skal vi være mere opmærksomme på, hvordan vi begrundet vores aktiviteter, og vi skal finde ud af, hvilket råderum vi har som politisk styrede organisationer. Der skal være særlige foranstaltninger for mennesker med sproglige og kulturelle barrierer, ligesom der er det for blinde eller fysisk handicappede. Ønsket fra politisk side er at alle skal være danske borgere, men vi kan ikke blot sige til flygtninge og indvandrere, at i Danmark gør vi sådan og sådan. Så bryder vi med vores værdier om åbenhed og tolerance. Bibliotekerne understøtter, at alle skal have mulighed for at danne sig deres egne meninger. Kulturel mangfoldighed er ikke et mål, men en kendsgerning, som vi forholder os til. Indvandrere er jo ikke kommet til Danmark for at udvikle dansk kultur, selv om den danske kultur er blevet udviklet med indflydelse udefra.

Folkebiblioteket som frium for integration ved Manu Sareen

Mit eget møde med biblioteket har været præget af dannelse og folkeoplysning. Mine forældre og mange andre etniske forældre havde ikke så meget tid til os børn, og der var mange ting, som vi ikke kunne tale med vores forældre om, fx sex – og tid havde de heller ikke til at fortælle om vores egen kultur. Skolen havde heller ikke tid. På biblioteket blev vi godt modtaget, og jeg har et varmt minde derom. Da vi blev større og begyndte at lave ballade blev vi smidt ud. På biblioteket kunne jeg lære om det, jeg ikke kunne lære om derhjemme. Jeg læste *Ælle-bælle-bolle* og *Kvinde kend din krop*.

Senere blev jeg etnisk uro-medarbejder på biblioteket på Røde Mellemvej (nu Solvangcenteret). Der var mange unge mennesker, der gerne ville bruge biblioteket. Men mange røg ud igen, fordi de lavede ballade. Som uromedarbejder var jeg i kontakt med de urolige i øjenhøjde. Vi fik vores eget rum og blev en integreret del af biblioteket. Biblioteket og den nærliggende skole lavede et torsdagsarrangement, hvor der kom mange etniske piger. Det var legalt for pigerne at komme der. På den måde blev der også åbenbaret en ny, stor verden for pigerne.

Hvis vi imødekommer brugernes behov, når vi langt. Men det må naturligvis ikke blive på bekostning af andre lånere. jeg ved godt, at det koster penge. Måske skulle pengene til bibliotekerne også tildeles ud fra social ansvarlighed.

Brugerne vil også komme i fremtiden. Der vil blive mange flere, og hvis det bliver en etnisk underklasse, så får vi mange problemer. På Blågårds Bibliotek har bibliotekarerne på det seneste måttet agere som socialarbejdere. Min erfaring er, at hvis der er en konsensus omkring de unge urolige, fungerer det. Det skal meldes tydeligt ud. Den fremgangsmåde benævnte Manu Sareen som hands-on i modsætning til hands-off, der står for passivitet indtil ballonen eksploderer. I iveren efter at imødekomme de urolige unge, kan man komme til at lukke øjnene for, hvad der sker.

Manu Sareen kom med flere forslag til, hvad bibliotekerne kan gøre for at inkludere de unge med den uro, der følger med. Selv havde han som uromedarbejder haft et helt lille korps af frivillige, der hjalp til med specifikke opgaver, som de fik tildelt. Biblioteket kan også formalisere samarbejdet med den sociale sektor, skoler og SSP. Der burde ske en systematisk videndeling. Måske kunne man også gennem en kampagne få nogle flere etniske unge til at vælge en bibliotekaruddannelse. Bibliotekerne skal naturligvis også samarbejde med integrationsrådene i kommunerne og samarbejde med forældrene til de unge. Bibliotekerne kan invitere tv-stationer ud på bibliotekerne.

På biblioteket er det uforpligtende at komme. Det skal man tage alvorligt sagde Manu Sareen. Drengene kommer fordi de er trætte af professionelle fagfolk og pædagoger. Han gav eksempler på, at for ham og andre børn - både piger og drenge - fra etniske hjem havde mødet med biblioteket spillet en vigtig rolle. Der kunne de finde oplysninger både om deres egen kulturelle baggrund og om de emner, som der ikke blev talt så meget om derhjemme, fx sex. Mange muslimske elever kommer fra lukkede hjem. For dem er der en guldgrube af oplysninger at finde på biblioteket. Mangfoldigheden af litteratur er større i den danske kultur. Mange unge etniske har ikke ro til at læse lektier. De store familier befordrer det ikke, og forældrene har ikke tradition for at hjælpe med lektierne. Her kan bibliotekerne hjælpe. Lektiecafeer er også gode initiativer.

Et medborgerskab for alle ved Lise Togeby

Etniske minoriteters medborgerskab i Danmark handler ikke om biblioteker, men nogle af erfaringerne fra den politiske integration kan sikkert godt bruges bredere. Når Integrationsministeren taler om integration handler det i dag først og fremmest om arbejdsmarkedet. Med god grund: Det er vigtigt at være selvforsørgende og have social kontakt. Men det er ikke nok. Der skal ske en integration i det politiske liv. Det bygger på en opfattelse af demokrati, hvor borgernes aktive deltagelse er et centralt element. I forbindelse med magtudredningen blev der igangsat en række projekter, og et af dem havde til hensigt at finde ud af i hvilket omfang det sker. Publikationen *Fra fremmedarbejder til etniske minoriteter* danner baggrund for min fremlæggelse.

De etniske minoriteter deltager ikke i politik på lige fod, men overraskende meget. Den politiske integration ser ud til at være lykkedes bedre i Danmark end i de lande, som vi sammenligner os med. I projektet så vi på valgdeltagelse. Det er måske ikke så hot et emne, fordi vi har haft valget så længe. Som valgobservatør i Sydafrika oplevede jeg, at sådan er det ikke alle steder. Her blev jeg mindet om både den politiske og symbolske betydning. I 1981 fik udenlandske borgere efter svensk inspiration stemmeret til kommunalvalget efter tre års ophold. Nu har de det også i Norge og Holland.

Vi har lavet omfattende undersøgelser af valgdeltagelse både i 1997 og 2001. I 2001 har vi totaloplysninger fra 25 kommuner (mere end en mio. stemmeafgiver). Valgdeltagelse fordelt på etniske grupper viser, at tyrkerne har den højeste deltagelse. Grupperne fra Østen har lavere deltagelse (egen kulturel tradition). Blandt de grupper, hvor der foregår voldsomme ting i eget land, er den også lav. Valgdeltagelse efter geografi afslører, at variationen er meget stor. Den er fx lav i København. Deltagelsen er højest, hvor der er opstillet tyrkiske kandidater med chance for valg. Hedensted er unik med valgdeltagelse på 96 pct. uden opstilling af tyrkiske kandidater. Hvis den etniske gruppe er godt integreret, smitter det af på valgdeltagelsen. Lavest deltagelse er der i store kommuner, størst i københavnske omegnskommuner. Ved valget i 1997 i Århus var valgdeltagelsen blandt tyrkere højere end blandt etniske danskere. Forholdet mellem valgberettigede og repræsentanter viser noget der ligner en ligelig repræsentation. I mange byer er der endog en overrepræsentation, især i de københavnske omegnsbyer. Repræsentation i forhold til politiske partier peger først og fremmest på Socialdemokratiet. Chancerne er størst, hvis man opstiller for Venstre og Socialdemokraterne. Hvem sidder så i kommunalebestyrelserne? Primært tyrkere, men ved sidste valg er der sket en udvidelse af lande.

Integrationsrådene spiller en mindre positiv rolle end for kommunalbestyrelserne, når man taler om demokratisk indflydelse. Ikke alle kommuner har integrationsråd. De er dér, hvor de etniske minoriteter bor. Rådene fungerer ikke lige godt alle steder. Det afhænger af deres tildelte kompetence og måden, de vælges på. Der er ingen forpligtelse til at bruge rådene til noget, men de skal dannes, hvis der er mere end 50 indbyggere af fremmed herkomst, der kræver det. I mange kommuner har rådene ikke høringsret. Det er helt op til kommunalbestyrelsen. Hvordan vælges medlemmerne af integrationsrådene? Tendensen går i retning af, at flere og flere udpeges gennem valg, men det er ikke en forudsætning. Problemet ved valgene er, at valgdeltagelsen er lav.

Der er fire faktorer af betydning for den politiske deltagelse: den politiske deltagelse stiger, hvis man er velintegreret i det danske, men også det etniske samfund. (boet her længe, har danske venner, læser danske aviser, er medlem af danske foreninger. Det er ofte brobyggere, som tolke, lærere og integrationsmedarbejdere, der vælges. Det vigtige er uddannelse, tid og netværk til det danske samfund. Netværksdannelse i eget samfund er også vigtigt. Medbragte kulturelle forskelle og

institutionelle rammer spiller også en rolle. Især det sidste forhold er vigtigt og kan sikkert til en vis grad generaliseres ud fra. I Sverige har man kæmpet for at få folk til at deltage i det politiske liv, men alligevel er der bedre deltagelse i Danmark. Forklaringen ligger i nogle detaljer i den danske valglov: forholdstalsvalg og mulighed for at stemme personligt i kombination med listestemmer. Der er incitament til at stemme. Det er bedst at opstille på de store partiers lister. Det hjælper ikke at opstille sin egen indvandrerliste. På den måde tvinger man de etniske organisationer til samarbejde. Den danske kommunale valglov er således det mest integrative i det danske samfund for øjeblikket. Spørgsmålet om, hvordan vi opbygger vores organisationer, er af afgørende betydning for, hvordan integrationen lykkes. Den lære kan måske overføres til andre områder.

På et spørgsmål om, hvordan de nye kommunale strukturer kunne tænkes at få indflydelse på dette område, svarede Lise Togeby, at det større antal etniske indbyggere i en kommune vil være en fordel for minoriteterne. Hun er ikke bekymret for de demokratiske konsekvenser i de mellemstore kommuner, som der bliver flest af.

FOREDRAG OM JENTEGRUPPA

1. Presentasjon

Mitt navn er Marit Hallen og jeg har inntil nylig arbeidet som ungdomsbibliotekar på Deichmanske bibliotek Torshov filial. En av arbeidsoppgavene mine har siden 1994 vært å drive jentegrupper. Dette har jeg fått lov til å fortsette med selv om jeg ikke lenger jobber ved filialen, noe jeg er veldig glad for. Ellers arbeider jeg nå som nattevakt på et ungdomshjem, mens jeg studerer muntlig fortellerkunst ved Høgskolen i Oslo.

2. Historikk

Jentearbeidet i bydel Sagene Torshov har historie tilbake til 1993. Årsaken til satsingen var den lave andelen jenter generelt, minoritetsspråklige spesielt, som benyttet seg av det ordinære ungdomstiltakene. Samtidig fikk Deichmanske bibliotek, Torshov filial dekket lønnsmidler til en 100% stilling av bydelen, for å veie opp nedleggelsen av Sagene utlånstasjon. Dette satte biblioteket i stand til å prøve nye veier i litteraturformidlingsarbeidet. Et av tiltakene var da å sette i gang en litteraturgruppe for jenter. Etter flere forsøk, både i og utenfor skolen endte vi opp med et samarbeid med med Sagene Torshov Felteam, nå dessverre er nedlagt. Vi møttes i felteamets lokaler annen hver uke. Vi endte av ulike årsaker opp med en svært homogen gruppe, alle hadde indisk eller paksitansk bakgrunn. Rundt 14 møtte hver gang, men til sammen 25 var knyttet til gruppa. Litteratur og samtaler rundt det vi leste stod sentralt. Et par utgivelser som vakte stor oppsikt i media (Izzat), og som på mange måter berørte jentenes liv ble utgitt på den tiden og vi engasjerte oss i debatten. Jentene har i ettertid gitt uttrykk for at diskusjonene i gruppa ga dem mot til å stå fram i klassen med meningene sine. Like viktig som at jentene ble tryggere på seg selv var den kunnskapen vi som ledere fikk. Vi fikk virkelig møte våre egne fordommer, og sluttet fort å generalisere. Vi samarbeidet tett med andre ungdomstilbud, felles jentefester, og lignende. Vi var på kino, teater, hytteturer. To av jentene satt etter hvert i bydelens barne og ungdomsråd. Vi var aktive i planlegging og gjennomføring av Jentivalen, en jentefestival som har blitt et årlig høydepunkt i bydelen. (Jeg vil komme tilbake til denne siden)

Jentegruppa løste seg opp i 1997, og ble erstattet med den nåværende gruppa.

Utgangspunktet for den nye gruppa var at Deichmanske bibliotek fikk støtte fra Telenor til å starte tiltak som gjorde internett tilgjengelig for såkalte "lavbruksgrupper", i særdeleshet jenter og eldre. Vi startet opp høsten 97 med 14 topp motiverte jenter, som alle i åresvis hadde vært gjengangere på biblioteket. Det første halve året manglet vi internettoppkobling, men jentene fortsatte å komme likevel.

Gruppa har som sagt internett som samlingspunkt, og holder til i bibliotekets lokaler. Hver torsdag siden høsten 97 har rundt 25 jenter møttes her. Nye kommer stadig til. De eldre kommer sjeldnere, men jentene slutter liksom aldri helt. Dette betyr at mellom 50-60 jenter er tilknyttet gruppa, og aldersspennet kan variere fra 13 til 25. På det meste har det vært 14 nasjonaliteter representert. I høst har vi slått oss sammen med Sagene Torshov barnevernstjenestes jentegruppe, foreløpig som en prøveordning. Dette gir oss et kjærkomment tilskudd i form av en miljøarbeider, samt penger til å kunne servere et lett måltid hver gang. De første tre årene vi eksisterte mottok vi støtte fra Barne og familiedepartementet. Dette gjorde oss i stand til å dra på turer, kino og liknende. De siste årene har vi ikke hatt midler til slike aktiviteter.

Gruppa har følgende målsetning:

1. Å skape en trygg arena der jenter uansett kulturell bakgrunn kan møtes, støtte og styrke seg selv og hverandre, og ikke minst lære om og av hverandre.
2. Bruke litteratur, aviser og internett som virkemiddel til å rette søkelyset på temaer som angår jentene og deres virkelighet.
3. Gjøre internett tilgjengelig for en typisk lavbruksgruppe. Bidra til at jentene blir fortrolige med mediet både til hygge og nyttesammenheng.
4. Styrke jentene både faglig og språklig ved hjelp av litteratur, diskusjoner og leksehjelp.

3. Innholdet på møtene:

Jentene styrer i stor grad aktivitetene selv.

1. møte andre jenter/venner

mange av jentene gikk på samme ungdomskole, og er nå spredt rundt i byen. For mange blir jentegruppa det stedet de møtes. De kan også ta med nye venner og dermed utvide bekjentskapskretsen.

2. internett – chatte, maile, lese nytt

nytt av året er vår nye hjemmeside denne vil jeg komme tilbake til seinere

3. lekser – få hjelp til å finne stoff, løse oppgaver og lignende

jentene er utrolig flinke til å utnytte mulighetene biblioteket gir

4. bøker – levere, låne nye, diskutere, anbefale

mye tid brukes i hyllene, jentene får anbefalt og anbefaler både til hverandre og av meg.

5. voksne- råd og veiledning

mye tid brukes også til å løse, luften små og store problemer enten på tomannshånd eller i plenum

6. bruke telefonen

vi kan jo bare lure på hvorfor???

7. jobbe med jentivalen

fram til 22. nov. fra nå vil vi i stedet forsøke å få til webside jobbing og kurs: en periode merenge/salsa, neste magedans, så massasje osv

8. diskutere

jentene er opptatte av hva som rører seg i samfunnet og bruker en del tid på diskusjoner i større eller mindre grupper

9. høre på musikk

det er alltid artig når det dukker opp nye jenter. Det tar ikke lang tid før de tar med musikk fra sitt land

10. lage/spise mat

vi serverer suppe og brød hver gang. Mange kommer rett fra skolen og er kjempesultne.

11. bygge nettverk

Jentene knytter kontakter i gruppa som de også vet å bruke utenfor. Særlig positivt er det i denne sammenheng at de er så spredt i alder, og dermed har ulike erfaringer og ting å bidra med i forhold til hverandre.

4. Internett (vis siden)

Hjemmesidejobbingen har fått en treg start. To ganger har vi forsøkt. Begge gangene ble siden liggende død fordi jeg ikke selv er noen kløpper på området, og med 25 jenter og like mange behov ble det rett og slett ikke tid.

I høst fikk vi hjelp av Nasibu Mwanukuzi, webmaster på Antirasistisk senter, til å lage en ny hjemmeside. Målet med denne hjemmesiden er:

1. å skape et nettsted som tar opp det jentene er opptatt av, innen musikk, bøker, film, nyheter
2. gi jentene, både i gruppa og ellers i Norden et sted der de kan publisere egne tekster, anmelde bøker, filmer og liknende
3. skape et forum der ulike jentegrupper rundt i Norden kan presentere seg selv.
4. skape et forum der jenter kan diskutere, chatte og knytte kontakter.

Vi er rett og slett ganske stolte av denne siden. Den besøkes av mange, og vi tror den kan hjelpe oss å være bidragsytere både kulturelt og i samfunnsdebatten.

Vi har nylig søkt midler til nettstedet, og håper via dette å kunne bygge opp en oversikt over den som finnes av jentetilbud i Norden, samt å gi de ulike gruppene mulighet til å presentere seg selv i tekst og bilder, og å bidra til å utforme siden ved å sende inn bidrag. Siden inneholder også et diskusjonsforum, som vi håper kan bli riktig aktivt.

5. Jentivalen

Jentivalen ble arrangert første gang i 1995. Siden da har det vært et årlig fenomen med unntak av i fjor. Dette er jentenes egen festival. Det er de som står for planlegging, gjennomføring, de er artister og publikum. Det som i alle år har gjort Jentivalen så unik er atmosfæren. Det er utrolig spennende og inspirerende å se hvordan jentene støtter hverandre. Det er stor takhøyde i forhold til nervøse og famlende artister og applausen og godordene sitter løst. I årenes løp er det ikke få dansegrupper, sangere med eller uten playback, skuespillerspirer og modelltalenter som har opptrådd på en eller flere Jentivaler. I tillegg har Jentivalene inneholdt kurs, informasjonsstands, hobbyverksted, skriveverksted, internett og lignende.

Jentivalen har mottatt Oslo kommunes likestillingspris.

6. Avslutning:

Det er to ting vi har lyst til å trekke fram avslutningsvis:

1. Jentegrupper som møteplass har i alle fall i vårt tilfelle vist seg å bære frukter. Jentene strømmer til, kan utfolde seg på egne premisser. En del jenter har strenge foreldre og kan ikke benytte seg av tradisjonelle ungdomstilbud, men også de som ikke har liknende restriksjoner gir uttrykk for at de setter pris på og av og til bare være jenter. De er på mange måter snillere med hverandre når det ikke er noe gutter som skal imponeres i nærheten. Skuldrene senkes og praten går friere.
2. Bibliotekets lokaler har vist seg å være veldig egnede til formålet. Det er lav terskel i forhold til å stikke innom, størrelsen tillater mange forskjellige aktiviteter på en gang. Muligheten til å jobbe med lekser gjør at jenter med strenge tøyler har et påskudd til å gå ut, samtidig som det kan kombineres med det sosiale. Informasjon om skoler og aviser med jobbannonser er tilgjengelig, og maskinene kan brukes til jobbsøknadskrivning.

Aktivitetsrummet - frirum for piger i Vollsmose v. Jaklin Taoufik

1. Vollsmose og dets problemer nævnes ofte i pressen og mange har set filmen om bydelens drenge. Men en gruppe man ikke rigtigt hører om er de etniske piger, og det er faktisk meget karakteristisk for deres situation. De etniske piger bliver ofte overset, fordi deres problemer ikke kan mærkes i det omgivende samfund. Tværtimod bliver pigerne ofte isoleret i hjemmet, fordi deres familie ikke vil have at de skal være sammen med drenge. Dermed bliver pigerne afskåret fra at deltage i fritidstilbud som jævnaldrene danske unge bruger. Enkelte steder har man fået øjnene op for pigernes problemer, blandt andet også på Vollsmose bibliotek, der danner rammen om et fritidstilbud for unge etniske piger, kaldet "Aktivitetsrummet".

2. Projektet startede i oktober 2001 og formålet er at udvikle pigernes kompetencer inden for det faglige, det kreative og det sociale.

I dag finansieres tilbuddet af Odense Kommune og er et samarbejde mellem Biblioteket, Rising Ungdomsskolen og Klub Ragnarok. Aktivitetsrummet henvender sig til de 10-18 årige, og på nuværende tidspunkt har vi 140 piger. Der kommer mindst 50 piger hver gang Aktivitetsrummet er åbent.

Dvs. fra mandag til fredag mellem 13-17. Pigerne er delt i tre grupper: 10-12 år, 12-14 år og 14-18 år.

3. Pigerne har generelt ikke megen frihed udenfor hjemmet. Gennem de senere år har man flere gange forsøgt at få gang i pigeprojekter, som kunne lokke pigerne til, men uden synderligt held. Hvorfor så denne succes på biblioteket? Og hvorfor så mange piger på så kort tid – sammenlignet med andre pigeprojekter landet over?

Svaret er formentlig en kombination af flere omstændigheder: Først fordi biblioteket er et sted, hvor pigerne godt må komme for deres forældre, for forældrene **er biblioteket forbundet med viden, klogskab, fornuft – så det er svært for dem at argumentere imod, at pigerne kommer dér.**

For den anden har forældrene i hastigt tempo få øjnene op for de positive ting, der sker for deres døtre på biblioteket. **Og sidst men ikke mindst er, at Biblioteket er den legale møde sted. Her kan de møder en masse mennesker uden at risikerer at få dårlige rygter. For mange af disse piger er Biblioteket det eneste vindue til omverdenen.**

4. Nu vil jeg komme lidt nærmere på vores daglige arbejde med pigerne. Som tidligt nævnt arbejder vi meget på at udvikler pigernes kompetence i tre områder: Faglige, kreative og sociale.

Den faglige del forgår på Biblioteket, hvor vi har vores ekspertise i formidling og oplysning. Her kan pigerne få lektiehjælp, lærer information- søgning, og få vejledning i forbindelse med ungdomsuddannelse. Vi inviterer vejledere fra de forskellige uddannelsesinstitutioner til at snakke med pigerne. Vi har f. eks haft besøg af Social – og Sundhedsuddannelse, Lærer seminariet og Pædagogisk seminariet. Vi sætter os meget på rådgivning og opmuntrer pigerne til at indse, at uddannelse og arbejde er hovedvejen til større selvtillid og selvstændighed, for der er mange familier, som har mistet troen på, at deres børn kan noget i det danske samfund.

Den kreative del foregår i form af værksteder, hvor vi bruger metoden "Learning by doing". Piger der kommer i Aktivitetsrummet, har typisk ikke gået i skolens fritidsordning eller lignende og er

således ikke vokset op med kreative aktiviteter. Pigerne har stor glæde af at deltage i et værksted fra start til slut og opleve at de igennem en skabende proces selv kan frembringe et produkt. Formålet er at dygtiggøre, ikke at underholde, det er en vigtig forskel, som vi hele tiden understreger, både for pigerne og deres forældre.

De sociale aktiviteter:

Aktivitetsrummet tager på ture ud af hus. Denne del af vores arbejde er meget vigtig. Pigerne lærer at klare sig selv, giver dem frihed under ansvar og selvtillid. Gode fælles oplevelser binder pigerne sammen og fremmer tilliden mellem pigerne og de voksne.

Vi tager også pigerne med til arrangementer, som vi bliver opfordret til at deltage i, som f.eks. ungdomshøringen "Brug for alle unge" i København, et arrangement som integrationsministeriet stod for. Ture som ungdomshøringen, deltager vi i, for at lade pigerne opleve at tage aktivt del i samfundslivet.

Nogen gange kan turene også være et væsentligt led i en integrationsproces. Som for eksempel vores fisketur i Kerteminde, hvor vi udover naturoplevelsen og fisketur, overværede et dansk bryllup og fik en rigtig god snak om samliv, bryllupper osv.

Evaluering:

Der er ca. 140 piger i Aktivitetsrummet på nuværende tidspunkt. Pigerne har brug for en gennemgående voksen, som de kan danne nære relationer til - relationer som jeg tror er vigtige i forbindelse med pigernes identitetsdannelse.

Der er ingen tvivl om, at pigerne nyder at være i Aktivitetsrummet, og jeg oplever gang på gang, at de bevidst søger kontakten.

Som jeg ser det, er et af de største problemer for disse piger, at de er splittede mellem deres egen kultur og den danske. De har svært ved samtidigt at skulle leve op til både deres forældres og det danske samfunds krav til dem.

Alle har en rolle at spille

i Sprogkufferten

”Sprogkufferten” hvorfor?

Der er gennem de senere år skabt en bred forståelse for behovet for sproglig opmærksomhed i barnets første år, det gælder både danske børn og børn med anden sproglig baggrund.

Mange arbejder på at styrke børns sproglige beredskab.

Men indsatserne er adskilte, og effekten er begrænset.

I hvert fald har mange børn ved skolestart et så uudviklet sprog, at det vanskeliggør indlæring. Det gælder både af læsning og andre fag.

Derfor prøver vi i Vordingborg kommune, at samle de nuværende enkeltstående indsatser, med en række nye tiltag omkring sprogudvikling.

Vi opdyrker samarbejdsmulighederne, og skaber en synlig, tidlig tværsektoriel og koordineret indsats omkring børn og sprog.

En indsats der finder sted fra den tidligste barndom, som medtænker familierne, og de nære voksne.

En indsats hvor der sammen med de nye tiltag arbejdes på at sætte de hidtidige indsatser ind i en meningsfuld og synlig sammenhæng.

Synligheden og sammenhængen består i det samlede symbol, ”Sprogkufferten”

Målet er:

at alle børn i Vordingborg kommune

- Får et godt sprogberedskab.
- Får en fælles kulturel platform, - en “livsbagage” i form af fælles sprog og fælles oplevelser.

at alle forældre og andre nære voksne får

- fælles vidensbaggrund om, hvem og hvad der er vigtigt for børnenes sprogudvikling
- en ramme der så kendt af alle, at forældre og nære voksne føler, der er et fællesskab omkring børns tidlige sprogudvikling.

Sprogkufferten Hvordan?

Alle har en rolle at spille i Sprogkufferten

Sundhedsplejens rolle:

Alle familier har kontakt med Sundhedsplejen. Ved 8 måneders besøget medbringer Sundhedsplejersken en lille kuffert til barnet, i kufferten er der en pegebog med danske dyr (dejlige dyr) og et legetøjsdyr , en folder som fortæller hvor vigtigt det er at få et sprog, samt et kort brev der fortæller om den sammenhæng kufferten indgår i. Sundhedsplejersken fortæller ved alle besøg om vigtigheden af at barnet fra første færd møder sproget, og hvordan man i familien kan gribe sprogudviklingen an. sundhedsplejersken medbringer altid 2 eller 3 eksempler på bøger der er gode til at tale med det lille barn om, samt fortæller at de kan lånes på biblioteket.

Børnebibliotekets rolle:

Når barnet er 2 år, modtager det et fødselsdagskort fra Børnebiblioteket.

Kortet opfordrer barnet til at hente en gave på biblioteket. Gaven er en pegebog. ("Kaj er farlig" eller "Mette skal sove")

Ved udleveringen snakker børnebibliotekaren om kufferten med den "Fælles livsbagage", den første pegebog indgår i samtalen,- har barnet haft glæde af den.?-

I børnebiblioteket står en bondegård med dyr der svarer til det dyr barnet har fået i kufferten.

Børnebibliotekaren fortæller om bibliotekets tilbud, og familien får en kort liste over "Barnets første bøger" med sig hjem.

De familier der ikke henter gaven kontaktes af børnebiblioteket/ sundhedsplejen, familien orienteres om at gaven er en del af det fælles grundlag, kommunen giver alle børn, så de har en række fælles erfaringer, når de kommer i skole.

Hvis gaven ikke hentes bliver den sendt, fordi det er vigtigt at alle børn modtager gaven uanset om forældrene har tid og kræfter til at hente den.

Fælles 3 års fødselsdag på biblioteket. med saftevand og kage Fødselsdagen er en **musikalsk legestue** hvor en musikpædagog fra musikskolen leger rim og remser med børn og voksne. Fødselsdagene afholdes for ca 25 børn med forældre, ad gangen, ca.3 legestuer pr. kvartal , altid lørdag formiddag.

Børnene får en bog med rim og remser ("Dig og mig og vi to")til at lægge i kufferten.

En Tale/høre pædagog fortæller forældrene lidt om sprogudvikling og om hvor man kan henvende sig, hvis man føler der er problemer med barnets sprog. Forældrene får et hæfte med legene der er leget, og en liste over rim og remse bøger der kan lånes på biblioteket– De familier der ikke deltager.

Får et brev hvor baggrunden for gaven ridses op, og gaven er medsendt, fordi det er vigtigt at alle børn modtager gaven uanset om forældrene har tid og kræfter til at deltage i arrangementerne.

Børnebiblioteket tilbyder alle institutioner "Book talk" med vægt på sprogstimulering for at fastholde forældrenes engagement i børnenes sprogudvikling.

Dagplejen og Daginstitutionernes rolle:

De fleste børn tilbringer hverdagen i Dagplejen eller Børnehaverne , som derfor spiller en vigtig rolle i "Sprogkufferten".

I forvejen arbejdes der bevidst med børns sprog, og den kontakt de har med børnenes forældre er med til at minde om de tilbud "Sprogkufferten " giver . Opmærksomheden omkring sprogstimulering øges ved

- at styrke indsatsen omkring børnebibliotekets samling af sprog stimulerende materialer,
- at Dagplejen og institutionerne låner på særlige lånevilkår i biblioteket,
- at de fleste dagpleje grupper får besøg af bogbussen hvert kvartal
- at Børnebiblioteket holder et årligt "bogvalgsmøde" for Daginstitutioner og Dagpleje, hvor et udvalg af bøger præsenteres der udvælges 1 eller flere bøger de alle sammen vil købe til det daglige arbejde i børneinstitutionen/Dagplejen.

Børneinstitutionerne og Dagplejen inddrager sprogkufferten, i det daglige arbejde og i forældresamarbejdet så forældrene holdes fast på opmærksomheden over for børnenes sprogudvikling

Børnehaveklassens rolle:

Fra et halvt år til 3 måneder før start i Børnehaveklassen, afhængig af skolen, inviteres barnet, sammen med forældrene til besøg i børnehaveklassen. Børnehaveklasse lederen fortæller om børnehaveklassen og Børnene får hver en bog , (i år "Bogstavleg") som kan bruges både til leg og læring . Bogen er valgt af Børnehaveklasselederne i samarbejde med børnebiblioteket. Børnene får bogen med hjem så de kender bogen når de starter i børnehaveklassen. Bogen skal bruges i børnehaveklassen

Det vil sige at fra startdagen vil:

- Alle 8 mdrs børn får del i hele forløbet (i praksis de der er født efter 1.1.99)
- 2 årige "hopper" på projektet fra "2-årsbogen" og frem

- 3-årige starter med legestuen og rim og remser
- Mens femårige vil få sprogkuffertens tilbud i form af børnehave klasse besøget med tilhørende gave

Der foretages en repræsentativ sprogtest i børnehaveklassen ved projektets start og derefter hvert år ved skolestart.

Venlig hilsen
Birthe Helth
Projektkoordinator

Relevans for og engagement hos målgruppen: Markedsføring af nutidens bibliotek

"Vi behøver kun markedsføre på de dage vi spiser"

Oplæg af Ulla de Stricker

Både i mit konsulentarbejde og i min rolle som uformel rådgiver for bibliotekarer med CV'er, der trænger til en opfriskning, eller for studenterne på den lokale biblioteksskole (i Toronto) bliver jeg ofte mindet om hvor meget professionens omstændigheder og kravene til den har ændret sig i de sidste år. Konkrete færdigheder og teknisk kunnen er ikke altid tilstrækkeligt; en ny type ekspertise er nødvendig. Af og til tænker jeg, at en repræsentant fra biblioteksskolen burde stå ved døren til socialarbejderskolen og indfange personer heldige nok til at besidde en trang til at "fare ud og blande sig". Vi har brug for typer, for hvem synlighed og markedsføring er en del af deres væremåde. Nå, men det ligger lidt i fremtiden, og jeg er kendt for at drømme.

I mellemtiden må vi bibliotekarer, som valgte faget ud fra alle andre betragtninger end lige netop markedsføring -- eller faldt ned i faget ved en tilfældighed -- erkende, at en vis portion af den slags aktivitet er uundværlig, og undersøge hvordan vi bedst engagerer os i den. Hele tiden -- ikke bare en gang imellem. Jeg låner et udtryk fra sportens og musikkens verden: "Du behøver kun øve dig på de dage du spiser."

Jeg skynder mig at understrege, at markedsføring måske ikke er det mest passende ord; i hvert fald synes mange bibliotekarer ikke om det -- og slet ikke om det, de tror det indebærer. Vi brugte det meget i 80'erne, da vi gik til kurser for at lære, hvordan man lavede åbent hus og i øvrigt kommunikerede til målgruppen om vores ydelser. Uden de store resultater. Jeg har erfaret, at det er umuligt at overbevise andre, selv ved brug af historier, om relevansen af disse ydelser -- den skal opleves. Jeg er kommet derhen hvor jeg siger, at markedsføring helst skulle være et *resultat* af vores aktiviteter -- "hvis de rigtige forhold plejes godt, tager markedsføring vare på sig selv" eller "når en målgruppe oplever, at vi er relevante i deres liv, er markedsføringen lykkedes".

Heldigvis er vi ikke alene om opgaven. Vi kan alliere os med mange andre instanser, der ligesom vi henvender sig til bibliotekets målgrupper. De kan hjælpe os med at finde ud af "hvad der holder dem vågne om natten". Bare vi ved hvad der gør det, er markedsføring ikke en vanskelig proces.

I traditionel markedsføring er det ideelt at have et velkendt produkt, hvis attråværdighed og fortræffeligheder målgrupperne forlængst har indset -- en Porsche, en flaske hårfarve og en tandbørste falder ind i den kategori. På samme måde er det ideelt at have store homogene målgrupper med samme indtægt, uddannelsesniveau, interesser osv ... fordi man så kan benytte sig af kommunikationskanaler, de allerede er opmærksomme over for (dvs. avertere i de tidsskrifter, fjernsynsprogrammer og websteder de ser på).

Overfor nydansker-målgrupper har vi ingen af delene. Vores produkt er for dem ukendt, og vores markeds-univers er blandet og ikke ligetil at få i tale. Det betyder, at vi ikke kan benytte de gode

gamle metoder. Jo, vi kunne f.eks. sende alle husstande en køleskabsmagnet, men hvad gavn ville det gøre, hvis indehaverne af køleskabet ikke kan forbinde noget som helst med den?

Vi kan med rette være stolte af den distance, vi har tilbagelagt i produktudvikling, og om kvaliteten er der ikke tvivl. Fra de gamle, stille læsesale til nutidens bikuber er der sket meget; og tænk bare på, hvor meget teknologi vi har fordøjet og indføjet i vores arbejde og ydelser. Udfordringen ligger ikke i vores evne til at udvikle produkt. Den ligger i, at målgrupperne har ret så mange konkurrerende tilbud at vælge imellem -- og at disse tilbud i mange tilfælde forekommer dem mere relevante end vi gør.

Jeg kan illustrere med et personligt eksempel: Om så lederen af marketingafdelingen på verdens førende handelsskole personligt udfærdigede annoncen, er der ingen jordisk chance for, at jeg vil reagere på reklame for en vinkelsav. Det er mig fuldstændig ligegyldigt, hvor meget bedre den er end konkurrentens sav; den er simpelthen ikke relevant for mig. Al marketing af vinkelsave over for verdens Ulla'er er dømt til at mislykkes. Vi kan bruge det gamle udsagn om skønhed og sige, at værdi opfattes i det øjeblik og i det omfang en person forbinder en ting med sin egen person -- som f.eks. en hobby-snedker kunne gøre med saven.

Så det gælder for os om at opsøge målgrupperne og finde ud af, hvad der for dem vil være relevant og repræsentere noget værdifuldt. For mange år siden var der megen snak om et eksperiment på et undervisningshospital: Bibliotekaren gik med på stuegang. Derefter udfærdigede hun en artikel-pakke til lægen og en oplysningspakke til patienten. Succes. Som resultat af at være på nært hold i målgruppernes aktuelle liv!

Vil det sige, at vi lige så godt kan se bort fra traditionel marketing-ekspertise? Heldigvis ikke. Der er meget at lære om forarbejdet - f.eks. om hvordan vi opbygger profiler af de forskellige grupper i stil med beskrivelsen af visse beboelsesområder som "Brie og Chablis" eller "Elvis er i live". Postnummer-baseret marketing er en højt udviklet videnskab, der f.eks. med stor nøjagtighed kan forudsige, hvilke bilmærker vil blive købt af beboerne i en given del af en given forstad. Viden om de sociale karakteristika i nabolag er noget, vi bibliotekarer kan finde i søvne, og det er bare én basis, på hvilken vi så kan inddеле vores målgrupper.

En anden inddeling sker efter graden af kendskab og kontakt. Hvem elsker os og kender bibliotekets ydelser til bunds? Hvem har hørt lidt om os, men er ikke helt klar over, hvad vi tilbyder? For hvem er vi en by i Rusland? Når vi har et bedre overblik her, kastes der værdifuldt lys over overvejelserne mht. fordeling af ressourcer.

Men inden vi går videre med den markeds-inddeling, spørger vi også lige til os selv: Hvor godt kender vi dagligdagen i de forskellige målgrupper? Ved vi, hvad de går og står i, og hvad de stræber efter og drømmer om? Jo, i mange tilfælde gør vi - når det drejer sig om "gamle" borgergrupper (lad os sige studerende ved universiteter) med hvilke vi har haft tæt kontakt gennem årtier. Over for dem er vi relevante og værdsatte, og de forstår for det meste udmærket, hvad vi har at tilbyde. Det er straks en anden sag, når det gælder "nye" borgergrupper. Over for dem har vi ikke årtiers erfaring at bygge på.

Her henvender vi os så til de mange faggrupper, der har nået at opbygge viden om de nye borgere -- vores fagfæller inden for socialektoren. Vi låner af deres viden og oplevelser -- for at undgå at begynde helt på bar bund -- og fremstiller en kortlægning af "hvem ved hvad om hvem, og hvad

mangler". Udstyret med sådan en kortlægning over informationsudveksling kan vi nu tilrettelægge et samarbejde med andre instanser med det formål at udbygge viden om målgrupperne.

Men samarbejdet går videre end bare den videnudveksling, vi er specialister i. Andre offentlige instanser er faktisk vores salgsganter - ligesom vi er det for dem. Nu står vi for alvor i en markedsføringsopgave, idet vi har to ting at sælge dem: Nummer et, nytten af at dele deres viden med os - hvad får de ud af det? Nummer to, hvad får de ud af at lære os at kende så godt, at de kan komme med relevante beretninger om os over for målgrupperne? (Vi kan begynde med forbedret gennemslagskraft, besparelser i anstrengelser og gå videre derfra!) Der er modeller at hente inspiration fra i andre sammenhænge, hvor instanser samarbejder.

Med den indsigt i målgruppernes behov og interesser vi nu har samlet, kan vi langt bedre udfærdige en situations-baseret oversigt over relevante ydelser. Sådan en oversigt er naturligvis et oplagt værktøj for omtalte andre instanser: Hvis situationen er den og den, har biblioteket det og det at tilbyde.

Endelig er vi nu rustet til den egentlige markedsundersøgelse: Hvordan får vi bedst målgrupperne i tale? Hvem taler for deres medlemmer, hvis de er biblioteksfremmede? Hvis vi var dem, hvad ville vi så sige om biblioteket?

Nu kommer vi til, hvad jeg kalder "kunsten at blande sig". Biblioteker i den private sektor og inden for mange ministerier og forsknings-organisationer i Canada og USA har haft gavn af "portfolio service modellen" som bygger på, at en udpeget medarbejder helliger sig en bestemt målgruppe og "flytter ind". Vedkommende deltager i gruppemøder og projekter og kan derfor løbende tilbyde relevante ydelser baseret på kendskab til gruppemedlemmernes arbejde. Der opstår en kultur af forståelse og respekt ("gad vide om ikke hun også kunne hjælpe til i Peters projekt?"), som videre fostrer samarbejde -- i stedet for den reaktive service vi ellers har været mere vant til.

Er det muligt, at vi ved at blande os i målgrupperne og i det arbejde, andre instanser foretager sig over for dem, kan komme dem nær på en sådan måde, at vi kan oversætte erfaringerne derfra til relevante tilbud og kommunikation, der fanger interesse?

I min erfaring har det vist sig, at målgruppens medlemmer, når de er udsat for en "portfolio bibliotekar" gradvist overbeviser *sig selv* om, at denne ikke alene kan spare dem tid, løse problemer og sikre dem mod ubehagelige overraskelser, men er en uundværlig del af deres arbejde eller daglige liv. En af mine kolleger beretter for eksempel om dengang, hun som chefbibliotekar for en international organisation i en forsøgsperiode sendte to af sine medarbejdere "ud i marken" blandt økonomerne ... og fik ramaskrig, da hun bekendtgjorde, at *hendes* budget ikke kunne klare udgiften på langt sigt. Hun fik sit budget øget, så ordningen kunne fortsætte!

I visse tilfælde er en opinionsleders "sponsorering" en udslaggivende faktor. Kan vi finde en sådan og bevise vores relevans over for vedkommende, bliver markedsføringen gjort automatisk. Det er et velkendt fænomen, at velansete, toneangivende medlemmer af en gruppe har stor indflydelse -- "hvis *han* benytter sig af biblioteket og synes det er alle tiders, må jeg hellere se hvad det drejer sig om!". Fra gamle tiders forskning i udbredelsen af nye typer majsfrø ved vi, at der i alle grupper er vejbanere, tidligt-med-typer, kun-når-alle-naboerne-har-én-typer og så videre, helt til typer der aldrig overgiver sig til noget nyt. Måske skulle vi benytte os af det fænomen og gøre os umage med netop at finde de gruppemedlemmer andre lytter til -- og gøre noget, de oplever som helt vanvittigt

cool. Det drejer sig om at få stimuleret snakken (markedsføringsfaget kalder det "buzz") og det lader sig ikke gøre uden nær-kendskab og -kontakt.

Og nu vi er ved de gamle kendte metoder, hvad med interessentgruppen? Uha, det er ikke brugernævn, vi taler om. Nej, det er en slags rådgivergruppe, der taler på målgruppens vegne -- og gør det, fordi medlemmerne reelt oplever, at deres udsagn vejer tungt i de beslutninger, der bliver taget mht. bibliotekets ydelser. En repræsentant fra en målgruppe kan, når det går rigtig godt, både tegne et billede af hvad gruppen har behov for, og samtidig formidle tilbage til gruppen: "Nu skal I høre, det var enten A eller B, så efter hvad vi diskuterede i fredags, stemte jeg altså på B på vores vegne - hvad synes I om de ting, vi skal behandle næste måned?" (Jeg kan nævne, at denne fremgangsmåde var usædvanlig positiv i mit tidligere liv som produktudvikler for et juridisk forlag: Kundernes repræsentanter valgte for eksempel 5 ud af en lang række ønske-emner ... og forklarede begrundelsen til alle deres kolleger.) Når det er helt paradisisk, er der rift om at komme til at sidde som rådgiver på vegne af en målgruppe!

Jeg slutter med to nøgleord: Relevans og komfort-zone. Vi må være relevante, og som konsekvens må vi søge ud over komfort-zonen. Vi må arrangere at målgruppernes medlemmer oplever, at det er værd at lægge mærke til vores tilbud ... og det er nok noget ud over, hvad de fleste hørte den første dag på studiet.

Til allersidst, mit favoritspørgsmål: Samfundet udvikler sig ... ville det ikke være ærgerligt, hvis ikke vi var forrest i selen på den hundeslæde?

Amneh Hawwa's præsentation og indlæg d. 5.2.04

Titel: Indvandrere/flygtnings møde med den danske informationsverden.

Indvandrere/flygtninge i Danmark er en heterogen gruppe med forskellige nationale og kulturelle baggrunde. Nogle er højt uddannede, andre er analfabeter, og derfor kun vandt til mundtlig overlevering af informationer. Hvad sker der, når de møder et samfund, der i høj grad er bygget på de teknologiske og skriftlige kommunikationsformer? Hvordan bruger de skoler, biblioteker, IT osv.?

Min baggrund: Født og opvokset i Nazareth. Kom til Danmark for 29 år siden. Uddannet læge fra Københavns universitet 1989. Har gennem de sidste 15 år arbejdet med indvandrere/flygtninge som tolk, terapeut, rådgiver og kulturel formidler.

Indvandrere/flygtnings møde med det danske informationssamfund

Pr. 1.1.2003 boede der i Danmark ca. 5,4 mill. personer i Danmark. 330.000 personer var af udenlandsk herkomst, heraf havde ca. 200.000 personer en mellemøstlig baggrund. Undersøgelser har vist at omkring 70 procent af disse mennesker har en skolegang med en varighed på under 3 år, 15 procent på mellem 3 og 10 år og 15 procent på over 10 år. Det vil sige at en stor del af de indvandrere/flygtninge, der bor i Danmark ikke har mulighed for at anvende det informationssystem de møder her. De er i højere grad vant til mundtlig og visuel kommunikation. Der er dog gennem de sidste år er der sket en holdningsændring hos denne gruppe. De er begyndt at få kendskab til mulighederne i de skriftlige og elektroniske informationskilder. Selvom en del er analfabeter eller tæt derved, har de tradition for at anse biblioteker og litteraturen som centrale enheder i deres kulturs verdensopfattelse. Mange opfordrer børn og børnebørn til at søge viden gennem bøger, og er stolte af at deres børn kan læse og uddanne sig. Derfor kan bibliotekerne i Danmark får en central rolle i integrationsprocessen. Dels kan interessen for uddannelse og vidensøgning stimuleres og hjælpes på vej. Dels rummer bibliotekerne muligheder for at søge efter informationer og litteratur på modersmålet og om emner, der omhandler deres oprindelseslandes kultur, historie, politik, religion, m.m. Mange udlændinge oplever dette som en glædelig overraskelse, især fordi det er frit for alle, også de med begrænsede økonomiske midler.

Hvordan kan vi udnytte denne situation? Hvorledes bærer vi os ad med oplysning, m.m.? Hvilke forventninger har de til et bibliotekssystem i forvejen? Hvilke konflikter skal vi forvente?

Brugerrepræsentant Isak Korn

Jeg kom til Danmark i 1968 fra Polen. Jeg var involveret i studenteroprør og blev derfor udvist. Dengang var der tre store indvandrergupper her: polakker/tjekkere, tyrkere og ungarere. Jeg havde en uddannelse som svagstrømsingeniør og var vant til at bruge biblioteket. Men bibliotekerne var ikke så gode som i Danmark - specielt med hensyn til at skaffe bøger på engelsk og tysk.

Mine første fire måneder gik med at lære dansk – et samarbejde mellem DR, Universitetet og Flygtningehjælpen (det tilbud gjaldt de unge). Undervisningen var fra 8-16. Jeg lærte det mest nødvendige dansk på de fire måneder, men vil altid have accent. Jeg boede på et flygtningeskib, der lå ved Kalvebod Brygge. Jeg gik senere på universitetet og læste naturvidenskabelige fag. Ikke alle bøger var på dansk, men det gjorde ikke noget, for jeg kendte to-tre hovedsprog. Der var gode biblioteksfaciliteter. Mine børn taler fuldstændt dansk. De taler ikke polsk, for vi forestillede os ikke, at de kunne få brug for det på grund af den daværende politiske situation.

I Integrationsrådet skelner vi mellem fire grupper: to grupper analfabeter, rigtige og latinske (for dem er lydbøger alfa og omega). Der er stadig nogle tilbud, der kunne udbygges. Vi er glade for FINFO og Kvindefinfo, men den kunne godt være på flere sprog end dansk. Jeg anbefaler en intensiv sprogundervisning kombineret med erhvervspraktik som en model til integration.

Opgiv i øvrigt aldrig en ansøgning. Hvis I er i tvivl, så send ansøgningen til Integrationsministeriet, og den bliver sendt til høring i Rådet for Etniske Minoriteter. Sekretariatet kan formidle dem videre. Beskriv projekterne kort og gør dem målbare. Lav dem simple. Kommunerne har ifølge lovgivningen pligt til at hjælpe med ansøgningerne.

Oplæg ved Rie Græsborg og Marianne Ellert.

Rie Græsborg er socialrådgiver og har arbejdet en del år i Dansk Flygtningehjælp. For øjeblikket er hun projektleder for guide-projektet, som Dansk Flygtningehjælp og LO har sat i gang. Formålet er at støtte unge med etnisk minoritetsbaggrund på deres vej ud på det danske arbejdsmarked. De unge har mulighed for at få en mentor (guide), der har mange erfaringer på arbejdsmarkedet og som har et bredt socialt netværk. Guiderne skal være parate til over en længere periode at vejlede og rådgive de unge mennesker, som således drage nytte af guidernes erfaringer.

I oplægget vil Rie Græsborg starte med at fortælle om de unges behov og kommer også ind på guide-projektet. Hun vil citere nogle bemærkninger, hun har hørt fra de unge, og som hun har hæftet sig ved. Dette fører så over til ideen om et menneskebibliotek, hvor Marianne Ellert tager over. I hvilke sammenhænge er begrebet menneskebibliotek tidligere blevet praktiseret, og hvordan kunne man forestille sig, at et bibliotek lavede et projekt, der knytter an til erhvervs- og uddannelsesvejledning ved at udlåne et menneske?

Oplæg til temaet: Netværksdannelse internt blandt etniske minoriteter.

- netværk af ældre i samarbejde med Ældre Sagen og Dansk Flygtningehjælp.

Først tak for invitationen, det er altid dejligt at blive inviteret ud og få lov til at formidle det arbejde man brænder for og samtidig være med til at få nye ideer til netværker.

Jeg har siden juni 2002 arbejdet i et fællesprojekt mellem Ældre Sagen og Dansk Flygtningehjælp, som har til formål, gennem det frivillige social-humanitære arbejde at gøre tilværelsen lettere for ældre med anden etnisk baggrund end dansk og derigennem styrke integrationsprocessen.

Endvidere er formålet at øge den ældrepolitiske opmærksomhed på gruppens behov, både på det kulturelle, det sundhedsmæssige og det sociale område.

Projektet har på mange måder givet indblik i de ældre flygtninge og indvandreres liv her i Danmark, og samtidigt givet nogle overvejelser om hvordan man på tværs af forskellige organisationer: Frivillige – offentlige – private kan spille sammen for på den måde at støtte målgruppen med viden om mulighederne som ældre i Danmark og være med til at iværksætte konkrete aktiviteter.

Spørger man de ældre flygtninge og indvandrere, giver mange udtryk for at de keder sig. Flere af dem tilbringer mange timer alene, uden at kende til de muligheder der er i lokalsamfundet, bl.a. fordi deres allerstørste problem er deres manglende eller begrænsede danske sprog.

Flere har ikke deltaget i dansk undervisning selvom de har boet her i mange år. Det er først i de senere år at danskundervisningen er blevet obligatorisk for nyankomne, og særligt de ældre har svært ved at lære og fastholde et nyt sprog.

Meget få har kontakt til danskerne og får derfor ikke stimuleret og anvendt det sprog som nogle har lært gennem deres arbejde eller sprogskole.

Da jeg blev spurgt om jeg ville deltage i denne konference sagde jeg straks ja, da lige netop bibliotekerne kan spille en væsentlig rolle i formidlingen og udviklingen af netværker i det lokale samfund.

Biblioteket er en del af det offentlige kulturelle rum, hvor mange kommer for at få formidling og viden. Noget bibliotekerne er rigtig gode til. Mange flygtninge og indvandrere bruger biblioteket og er glade for det. Derfor er det vigtigt at bibliotekernes formidling ikke bliver en part af myndighedsudøvelsen i forbindelse med integration. Holder man sig på den "neutrale" side, har man stærke kort på hånden for at få en ligeværdig dialog og dermed få skabt den tillid som er så afgørende for om noget skal lykkes.

Jeg tror, de rigtige emner og aktiviteter vil det trække de etniske grupper til også de ældre.

Jeg har været ude på to biblioteker for at vise filmen "En mors historie" og deltaget i den efterfølgende debat. Det er et spændende forum at være i, fordi deltagerne kommer med lyst til at få viden, og samtidig tilkendegive deres overvejelser og oplevelser i forbindelse med og som ældre

flygtning eller indvandre i Danmark. Her i marts måned skal jeg ud til 4 andre biblioteker, og det gælder jeg mig meget til.

Mit arbejde går primært ud på at være brobygger mellem forskellige etniske grupper og danske frivillige fra Ældre Sagen og Dansk Flygtningehjælp eller andre foreninger og organisationer, som vil gå ind i arbejdet.

Man kan lære meget af og om hinanden, som er nødvendig viden i det multietniske samfund, vi er på vej imod.

De steder, hvor der er etableret aktiviteter mellem frivillige og ældre flygtninge og indvandrere, er det sket på baggrund af en fælles interesse for hinanden. Deltagerne i aktiviteterne opfatter sig som ligeværdige mennesker, med forskellige ressourcer. Frivillige med dansk baggrund kan sproget og kender normerne i Danmark og lokalsamfundet og kan støtte de ældre flygtninge og indvandrere i f. eks. sprogræning, støtte i indkøb, gå sammen til forskellige aktiviteter m.v.. Til gengæld er de ældre flygtninge og indvandrere suveræne i deres lands kultur, mad, udvikling m.v. som heldigvis flere og flere danskere er interesserede i at lære noget om.

I hele denne formidling ser jeg biblioteket som en god sparringspartner ved i samarbejde med de frivillige foreninger og de etniske grupper at planlægge og koordinere temamøder – debattmøder – studiekredse, hvor temaer fra de forskellige kulturer, livsstile, sundhedsopfattelser, information om det danske samfund og ældres vilkår her i landet og meget andet. Det er vigtigt at der suppleres med billedmateriale eks. udstillinger om bestemte emner.

Ældre flygtninge og indvandrere er ikke nogen stor og homogen gruppe. Derfor er det vigtigt at overveje om flere biblioteker kunne gå sammen og i samspil med lokale foreninger etablere forskellige tiltag evt. opdelt i sproggrupper. På den måde vil brugerfladen i den enkelte sproggruppe blive større, mulighed for at gå i dybden med flere emner og forberedelserne mere overkommelige.

Ældre flygtninge og indvandrere har ikke tradition for at deltage alene i det offentlige rum, derfor skal det overvejes om ikke familierne skal inddrages.

Jeg møder ofte den yngre generation, som heller ikke kender til de muligheder der er for deres forældre. Eks. om aktivitetsmuligheder, omsorgstilbud, forskellige former for ældreboliger, økonomi m.v.

Flere af de yngre viser interesse for det, fordi de godt ved, at de ikke har de samme muligheder for at støtte og være sammen med de ældre, som de måske havde forestillet sig eller der forventes af dem.

Jeg tror at bibliotekerne med fordel kunne samarbejde lokalt, blive kendt i boligområder med mange beboere fra de etniske grupper. Det betyder at man skal være mobil, hvilket jo sker nogle steder, her tænker jeg på bogbusser og satellit biblioteker.

I de fleste flygtninge- og indvandrerfamilier er det børn og unge, som har den største kontakt til det offentlige rum, derefter kommer de voksne – i nogen etniske grupper er det mest mændene og derefter kvinderne og den mindste kontakt har de ældre.

Derfor tror jeg at man med fordel kan give en indirekte formidling til de ældre ved, at i netværksgrupper med mænd, kvinder, børn og unge at tage emner op om, hvordan det er at være ældre i Danmark og hvilke muligheder de ældre har. Metoden har jeg set fungere i England.

Noget der har undret mig når jer er på bibliotekerne er, at gode materialer som ældre/voksne flygtninge og indvandrere skal bruge når de vil lære det danske sprog – kun findes i børnebiblioteket!

Jeg har ikke undersøgt området nærmere, så hvis jeg gør nogen uret må I undskylde mig. Hvis man som voksen har brug for at lære et sprog og skal anvende "læse let" bøger, kunne det være dejligt om bøgerne befandt sig i voksenbiblioteket eller bibliotekshylder, der henvender sig til etniske grupper. Så behøver man ikke udstille sine manglende kundskaber, overfor børnene.

Kan man hente bøgerne hvor de voksne kommer, bevarer man sin integritet og dermed selvrespekt, som er meget vigtig for den enkelte.

En anden ting som er vigtigt er, at så meget materiale som muligt også findes på lydbånd/videoer, i billedform og på forskellige sprog.

Hvis nogen biblioteker vil i gang med projekter omkring ældre flygtninge og indvandrere, er der flere ting der bør overvejes:

- Hvornår er man ældre? 50 år eller 60 år?
- Samme sproggruppe eller blandet?
- Hvor skal aktiviteterne foregå?
- Evt. transportmuligheder?
- Anvendelse af tolk?
- Skal den yngre generation med?
- Hvordan skabes kontakten til de ældre?
- Hvem skal vi samarbejde med i lokalområdet?

Lis Vidkjær Hjorth
Februar 2004

De danske i det fremmede

- Danske indvandrere på den spanske solkyst

Bente Jensen, arkivar, Aalborg Stadsarkiv/ Det danske Udvandrerarkiv

Jeg taler med udgangspunkt i projektet:

De Fremmede i det danske – De danske i det fremmede. Et projekt som Aalborg Stadsarkiv og Det danske Udvandrerarkiv udførte i 2001, som en del af det landsdækkende kulturministerielle projekt ”Dansk identitet i fortid, nutid og fremtid”. Vi indsamlede gennem fortrinsvis interviews og fotos om de følgende fire etniske gruppers oplevelser med at flytte til en fremmed kultur inden for de sidste 30 år og kom derved også ind på gruppernes deltagelse i samfundet generelt.

- Vietnamesiske, Palæstinensere, og somaliske indvandrere (flygtninge)s møde med Aalborg
- Danske indvandrere til den spanske solkysts møde med det spanske samfund

En formidling af projektet kan findes på hjemmesiden: **www. identiteter.dk** (se også litteraturliste).

Foto 1 Afghansk kvinde lytter til danske udvanderes livshistorier på Aalborg Stadsarkiv.

Inspirationen til projektet kom i krydset mellem ud- og indvandring. På den ene side virker danskeres oplevelser ved udvandringen til det fremmede, USA. Australien, New Zealand, Kenya fra 1800-tallets midte og frem som en ”øjeblik”. Mødet med historien fungerer både som debatskabende og forløsende for tanker om egen identitet for såvel udlændinge som danskere, børn som voksne, der besøger Det danske Udvandrerarkiv. Parallelle udviklingsforløb og forskelligheder dukker op i bevidstheden på tværs af tid og rum og skaber debat. Mange udlændinge kommer frem med egne erfaringer på baggrund af fx billeder af udvandrerskibenes tredje klasse, de lange køer på modtagelsesstationen Ellis Island i New York og beretningerne om forventninger til det nye land.

Den samme effekt har formidlingen af andre fremmedes møde med det danske – før som nu. Det er vigtigt at vide, at man ikke er de første, der indvandrer til Aalborg. Samtidig er arkivernes møde med besøgsgrupper med en stor procentdel indvandrere og flygtninge samt danske tilflyttere gjort det nødvendigt i langt højere grad end før at rykke fokus i formidlingen fra slægt, genkendelse og nostalgi til bredere kulturformidlende og identitetsskabende elementer, som gør formidlingen relevant for disse grupper.

Teoretisk baggrund

Omdrejningspunktet i vores undersøgelse var, at der ikke er én måde at være dansk, spansk, somalisk etc. på, men en lange række måder – og som følge deraf også mange måder at forholde sig til samfundet i det land, man bor. Flere måder at være borger på. Mødet med en fremmed kultur tackles helt forskelligt også inden for forskellige etniske grupper. Og dermed også mødet med biblioteket og arkivet.

Formålet med projektet *De Fremmede i det danske – De danske i det fremmede* var at sætte fokus på dansk identitet ved at belyse mangfoldigheden af danske værdier. Et vigtigt felt er ind- og udvandringens betydning for selvforståelsen. Fokus er på ændringer og tilpasninger i den danske identitet i mødet med den fremmede og de fremmedes tilpasninger og ændringer i mødet med det danske. Kulturmødet foregår både privat som institutionelt samt mellem subkulturer, og det interessante er derfor at se på hvilke kulturmøder, den enkelte lægger vægt, samt hvilke kulturelle koder, der fremhæves som fremmede. Nogle forskelle er betinget af andre kulturelle identiteter end netop nationalitet og etnicitet, f.eks. køn, social status, klasse eller alder. En kode, der er vigtig at bryde, når man fx repræsenterer en offentlig institution – for arkivets vedkommende oven i købet også en myndighed.

Danske indvandrere på solkysten

Gitte Fangel har bedt mig lægge vægt på danskernes møde med det spanske samfund, som en slags lakmusprøve på det at møde et nyt samfund – eller måske som et spejl. - hvad gør vi selv? Hvordan tackler danskerne et kulturmøde, når de selv er de fremmede? Bliver de danske indvandrere automatisk aktive medborgere i det spanske samfund? - hvilke kanaler bliver kontakten knyttet kontakten igennem? – og hvem er formidlerne i kulturmødet?

Udgangspunktet er en ”frivillig” udvandring for de fleste i gruppen – men for flere er det blevet en tvang pga. af de ændrede økonomiske forhold (-man har simpelt hen ikke råd til at rejse hjem). Dog er der for de fleste vedkommende tale om en selvvalgt rejse, hvilket gør de basale omstændigheder for at flytte ganske anderledes end de flygtninge/ indvandrere, vi har i Danmark i dag. Tilværelsen i Spanien er et positivt tilvalg, som i de fleste tilfælde kan ophøre, hvis den enkelte ønsker det.

Der er mange lag i identitetsskabelsen. Vi arbejdede også med medieskabte billeder, stereotyper og fordomme der i Danmark eksisterer om gruppen i dag, som er med til at skabe og forme udvandrernes egen identitet og billede af andre danskere.

Langt de fleste danskere ved den spanske solkyst er ældre og ikke aktive på arbejdsmarkedet, men derimod godt økonomisk stillet og uafhængige af det spanske samfund. De har råd til at købe sig private goder, som ikke tilbydes af den spanske stat, hvilket er en forklaring på at de ikke behøver en kontakt med det fremmede i første omgang. Den private tilgang betyder dog også at for nogle den tætteste kontakt er til lokale, man køber til udføre en ydelse, havearbejde, ærinder etc. Kernen af ældre betyder også, at del unge danskere ser en mulighed for at udvandre og skabe sig en fremtid i servicering af den store ældregruppe i Spanien. En gruppe, der er i stigning.

Alt dette til trods har det dog vist sig at personerne sidder med mange overvejelser, der minder meget om hinanden. F.eks. At det er vanskeligt at lære det fremmede sprog. At kontakten mellem de lokale og de fremmede i nogle miljøer næsten ikke eksisterer. At man savner maden fra sit hjemland efter et stykke tid, hvem man ønsker sine børn gift med, at generationer splittes når børnene vokser op i det nye fædreland og så videre.

Hvem er de?

Et vigtigt forbehold er, at gruppen er vanskelig at fange og vores undersøgelse er ikke repræsentativ, men jeg fastholder, at den kan vise nogle træk ved kulturmøde og måden at agere på, når man møder et nyt samfund. Der er indsamlet 19 interviews fra danskere i på Costa del Sol i februar 2001. Ud af de 17 interviews er 9 interviews foretaget med erhvervsaktive personer, men de resterende 8 er med pensionister. Der er desuden indhentet et interview med en pensioneret dansk præst.

Der findes intet tal på hvor mange danskere, der har valgt at bosætte sig halv eller helårligt på Costa del Sol, men mundtlige vurderer, at der bor ca. 25.000 danskere enten halv eller helårligt på Solkysten. Ifølge det Danske Konsulat i Malaga, boede der i 2001 ca. 7.354 danskere i Malaga provinsen. Registrering er dog ikke lovpligtig, hvorfor det ikke tegner et fuldt billede af hvor mange danskere, der bor i provinsen. Ifølge Danmarks statistik i alt bor 783 danske statsborgere i Spanien. Dette til redegør for mængden af personer, der har ladet sig registrere som bosiddende i Spanien.

Det er som sagt fortrinsvis pensionister, der skaber sig en tilværelse på Costa de Sol, men der kommer stadig flere og flere erhvervsaktive familier til kysten. Mens mange integrerer sig i det spanske samfund er der også andre, der benytter sig af, at det i dag er muligt at krydre tilværelsen på Costa del Sol med danske oplevelser.

Fastholdende faktorer

Hermed mener jeg faktorer i samfundet, der fastholder den oprindelige identitet, den fremmede identitet og som kan virke som en barriere i forhold til at optage det ny samfund: danske foreninger og menigheder, danske medier samt muligheden for at købe danske varer og modtage forskellige service- og sundhedsydelser udført af danskere. Hvis man ser det fra den indvandrede synspunkt, samtidig kan virke trygheds-skabende for den enkelte og på sigt virke som en platform til at møde det spanske samfund.

Foreninger

I takt med, at der er kommet flere og flere danskere, er der blandt andet opstået en række danske foreninger, Dansk Spansk Samvirke blev oprettet i Fuengirola /Mijas i 1981. Senere valgte man at udvide med fire afdelinger nemlig DSS Fuengirola/Mijas, DSS Torremolinos, DSS Torre del Mar og DSS Almuñécar. I dag eksisterer disse som fire selvstændige foreninger, der tilsammen har ca. 1600 medlemmer, hvoraf hovedparten er danskere.

Foto 2

Formålet med foreningerne er *“at være et center af kulturel undervisende og underholdene karakter samt at udgøre et socialt netværk for turister og fastboende danskere. Det er ligeledes foreningernes formål, at højtideligholde mærkedage af betydning for medlemmerne samt virke for kontakt og forståelse mellem spaniere og danskere på sproglige, sociale og kulturelle områder”*

Menigheder

Der eksisterer i dag to menigheder på Costa del Sol. Menigheden øst for Malaga har en besøgspræst, der opholder sig på kysten om vinteren, hvor der er flest danskere. Der afholdes gudstjenester i perioden november til marts. Gudstjenesterne afholdes i fire forskellige byer i lokaler, som de deler med andre trosretninger.

Foto 3

Den danske menighed vest for Malaga har en helårspræst og i 2001 kom den første danske kirkebygning i Spanien - Margrethe-kirken. Der er ca. 10.000 unge danskere på Solkysten og næsten alle vælger at blive konfirmeret af en dansk protestantisk præst, ind til videre dog i lånte katolske lokaler.

Medier og undervisning

Der er muligt at lytte til dansk radio en time hver dag. Mange benytter sig af muligheden for at se danske TV kanaler og der tilbydes danskundervisning for elever mellem 1. og 10. klasse.

Undervisningen foregår efter den normale skoletid og elevtallet er omtrent 50-60 børn om året. Magasinerne Solkysten og Dansk Spansk Samvirke begge til danske læsere. Og der er stigende antal målrettede hjemmesider. Internettet er her som andre steder er generelt globaliserende – og gør at man får informationer hjemmefra med det samme, de er på nettet.

Konsum

Service, mad, indretning

Det er muligt at spise på danske restauranter, handle danske varer i et dansk indkøbscenter, betjene sig af danske læger og tandlæger samt spise dansk bagerbrød. Maden symboliserer hjemlandet, markerer hygge (kultur) og er ofte en markering af højtider, men samtidig sker en fusion.

Foto 4

I beretningerne ser vi en konflikt mellem generationer. Børnene tilegner sig hurtigt tilegner sig det ny steds madkultur eller en global burgerkultur.

Rugbrød som symbol på danskheden

"Noget der er forskelligt, det er mad. Det er jo klart det er en stor del af ens hverdag, hvad man vælger at spise og hvorfor. Det er jo noget vi er vokset op med og som er utroligt vanskeligt at kaste fra sig, det gør man ikke. Hvis man er vokset op med rugbrød, så vil man gerne have en rugbrøds mad, og man kan bedre sætte sig ind i hvorfor der i København er så mange indvandrerbutikker. Det er klart, at hvis man er vokset op med noget, så har man en tilbøjelighed til at fortsætte i det spor." (Ung dansk mand)

Men vi har da haft spaniere på besøg til julefrokost. Det var meget sjovt, fordi de kender jo ikke rugbrød og sådan noget. (Dansk kvinde)

At det er muligt at undgå det spanske sundhedsvæsen er afgørende vigtighed for de ældre indvandrere, som ikke har lært det spanske sprog.

Kontakten til værtsbefolkningen

I kontakten til værtsbefolkningen er det muligt at drage paralleller mellem de fremmede i Danmark og de danske på Solkysten. Hvor grupperne er talmæssigt store nok til at danne nationale netværk, vil kontakten til samfundet udenfor ofte være minimal. Kontakten vil næsten udelukkende foregå i den offentlige sfære gennem servicefag. Manglende kendskab til værtssproget er en stor barriere, og det viser sig, at når man behersker dette, bliver mulighederne for kontakt betydeligt udvidet.

I starten havde jeg en idé om at jeg ville lære sproget. Men jeg havde ikke rigtig overskud til at begynde på det, når jeg puklede hele sommeren, så synes jeg, når jeg kom herved, så skulle jeg slappe af. (trækfugl på Solkysten 1979)

Det var spændende at komme til Spanien ... men det var svært at kommunikere. Vi begyndte at gå til spanskundervisning, næsten lige da vi kom herved, og det var meget svært at lære... nu kan vi klare os på spansk, men jeg har kunnet mere end jeg kan i dag. Jeg har glemt det, fordi jeg ikke har så meget brug for det (dansk kvinde bosat på Solkysten siden 1970)

På Solkysten er en stor gruppe danskere – fortrinsvis pensionister – som lever en tilværelse uden – eller næsten uden kontakt til det spanske samfund, ikke mindst på grund af sprogproblemer. Lidt nemmere kan det gå for familier med børn, hvor børnene ofte bliver dem, der baner vejen for kontakten.

Men de fleste spaniere, vi har lært at kende, har vi lært at kende gennem vores datter, der har gået i spanske skoler. Vi har engang haft naboerne inde og spise til min mands 60 års fødselsdag. Der var både danskere og spaniere, og det gik så godt. (Ældre dansk kvinde)

Men det er ikke på grund af sproget, at vi bruger mest tid sammen med andre danskere. Men det er også, fordi vi føler et sammenhold med danskere eller hvad skal jeg sige. Jeg tror, at man skal være fuldstændig integreret i det spanske herved for at få spanske venner. (Ældre dansk mand)

Nu er der jo så mange danskere, kan man sige. Det er lidt et minus, at vi ikke kommer sammen med spaniere, men på den anden side så tror jeg aldrig at man kommer rigtigt ind på en spanier. Vi er meget forskellige. Vi har en forskellig mentalitet. De er utrolig rare og umiddelbare. (Ældre dansk mand)

Den største grad af integration ses enten hos de personer, der har giftet sig med en fra indvanderlandet eller som via et job kommer ind på arbejdsmarkedet.

Det var meget positivt at komme til Spanien. Det er en helt anden måde at leve på... Folk er meget mere åbne her end i Danmark – venlige og imødekommende, kommer hinanden mere ved. Vi har inden ideer om at rejse hjem til Danmark undtagen som turist...føler mig mest hjemme i Spanien, der hvor jeg har min familie, er hjem for mig. (Dansk mand spansk gift)

Det danske netværk der findes på Solkysten har stor betydning for en god start på en tilværelse i det fremmede for mange. På den anden side kan det også være en hindring for at integrere sig i det spanske samfund, hvis man isolerer sig med sine landsmænd.

Det viste sig ret hurtigt, at da vi fik kontakt herved til – så var det jo lige pludselig – nå, er Du også her i Spanien – og ret hurtigt havde vi en stor bekendtskabsflade henede. Vi kom meget hurtigt ind i et miljø henede med danskere – et dejligt netværk med naboer og gode venner. Lige omkring heroppe på toppen af Torre Blanca – det var næsten alle naboerne, der var danskere – toppen heroppe blev så kaldt "Dansktoppen" – der var stort set kun danskere heroppe. Det nære naboskab her var udgangspunkt til at finde nye danske kontakter. (Ældre mand)

Lille opsamling

Hermed er der peget på nogle faktorer, som viser sider af de danske indvandreres relation til det spanske samfund. En lille observation ift. den institution, I repræsenterer – biblioteket - ses ikke i de beretninger, vi har indsamlet, biblioteket som vejen ind i det fremmede samfund, som et mødested eller en port man opbygger tværtimod private bogsamlinger i foreningerne.

Alle fotos er taget af Anne Ørnemose Rasmussen og indgår Det danske Udvandrerarkivs samling.

Litteratur

Bauman, Zygmunt , *Globalization. The Human Consequences*, Oxford, 1998

Jensen, Bente, Kærligheden til nye land i: *Kærlighed til...*, udgivet af Statens Arkiver og SLA, s. 30 - 35, Viborg 2001

Jensen, Bente, Larsen, Birgit Flemming, Rasmussen, Anna Ørnemose: De fremmede i det danske, de danske i det fremmede s. 99 – 107 i: ... *Herfra min verden går, Dansk identitet i fortid, nutid og fremtid*, 2002.

Larsen, Birgit Flemming, Impressions of Danishness in Chicago and Racine. Selected Results From a Questionnaire i: *The Bridge* 2001. Danish American Heritage Society, Ames. Iowa.

Larsen, Birgit Flemming, Kærlighed til Hjemlandet, i: *Kærlighed til...* udgivet af Statens Arkiver og SLA, red. Bente Jensen og Lise Høyrup, s. 11-14. Viborg. 2001.

Löfgren, Orvar, Att höra hemma - om livet mellan det lokala og globala, manus fra Halmstadkonferencen, Alt-Ctrl-Delete, 1998.

Rasmussen, Anna Ørnemose, *De fremmede i det danske – De danske i det fremmede*, projektrapport, Aalborg Stadsarkiv 2001

Rasmussen, Anna Ørnemose, *Trækfugle og fastboende danskere på Costa del Sol*. Seminarrapport. Det danske Udvandrerarkiv. 2002.

Ureg. Materiale på Aalborg Stadsarkiv og Det danske Udvandrerarkiv

Mere om projektet på hjemmesiden: *De fremmede i det danske – De danske i det fremmede*, www.identiteter.dk, 2001 - (NB der er problemer at se siden ved xp-styresystem)

KONSULENTER
FOR BIBLIOTEKSBETJENING
AF ETNISCHE MINORITETER

